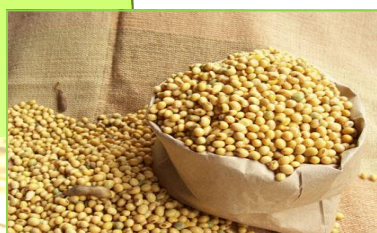
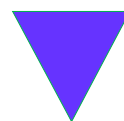
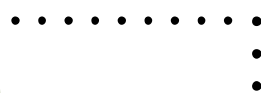

คู่มือเกษตรกร

โครงการชุมชนปรับเปลี่ยนการผลิต สู่วิถีวิถียั่งยืน

ชุมชนจัดการตนเอง สู่เศรษฐกิจฐานรากยั่งยืน ตามแนวทางประชารัฐ

คู่มือเกษตรกร

โครงการชุมชนปรับเปลี่ยนการผลิต
สู่วิถีวิถียั่งยืน

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกและปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลต่อปริมาณน้ำต้นทุนในระบบชลประทานของประเทศไทยลดน้อยถอยลงตามลำดับ และจากสถานการณ์น้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีปริมาณน้ำใช้การได้น้อยกว่าปีก่อนหน้าโดยเปรียบเทียบ อันเป็นความเสี่ยงสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการสถานการณ์ความเสี่ยงให้ลดน้อยลงมากที่สุด โดยเฉพาะการจัดการบริหารความเสี่ยงในภาคเกษตรกรรมซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้ง โดยต้องปรับตัวให้อยู่ร่วมและอยู่รอดในสถานการณ์ได้ รวมทั้งหาวิธีการที่จะบรรเทาผลกระทบให้ลดลงในที่สุด

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ธ.ก.ส. จึงได้มีโครงการชุมชนปรับเปลี่ยนการผลิตสู่วิถีกัญชาแล้ง ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและ/หรือ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับการผลิตแบบดั้งเดิม ทั้ง ๗๗ จังหวัด ซึ่งประสบวิกฤติภัยแล้ง เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตภาคเกษตร ให้มีศักยภาพเพียงพอ ที่จะรองรับปัจจัยเสี่ยงจากภัยแล้ง ตั้งแต่การวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรผ่านการขับเคลื่อนโดยกระบวนการชุมชน ตามแนวทางพระราชรัฐให้ชุมชนสามารถจัดการผลิตสินค้าเกษตร การตลาดที่มีมาตรฐาน เช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมบริบทสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการวางรากฐานการพัฒนาการเกษตรในระยะยาว โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้กับชุมชน

ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

๑ เมษายน ๒๕๕๙

สารบัญ

๑.ทำไมชุมชนต้องปรับเปลี่ยนการผลิต?.....๑	๑
๒.เตรียมความพร้อมอย่างไร?	
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน.....๒	๒
- เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการ.....๓	๓
- โครงสร้างของคณะกรรมการ.....๔	๔
- การจัดทำระเบียบข้อบังคับ.....๕	๕
๓.ขั้นตอนการดำเนินการ	๖
๔.ความสำเร็จของโครงการ.....	๑๑

๑.ทำไมชุมชนต้องปรับเปลี่ยนการผลิต?

ทำไมชุมชนต้องปรับเปลี่ยน
การผลิตด้วยครับ? ลุงผู้ใหญ่

ที่มา: www.cad.go.th

๑.บรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง ให้พวกเราสามารถดำรงชีพได้
ในช่วงวิกฤตภัยแล้ง

๒.สร้างโอกาสการปรับโครงสร้างการผลิตให้เหมาะสม กับภูมิสังคม
และตลาดสินค้า ลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

๓.สร้างชุมชนเข้มแข็งตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้สามารถ
ปรับตัวอยู่ร่วมบริบทสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่
เปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการชุมชน อีกทั้ง
เป็น การวางรากฐานการพัฒนาการเกษตรในระยะยาวตามแนวทาง
ประชารัฐ

ที่มา: <http://app03.erc.or.th/eFundPortalV2-3>

๒.เตรียมความพร้อมของชุมชน

๑.สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

จัดประชุมกลุ่มหรือหมู่บ้านหรือชุมชน

ชี้แจงโครงการให้เกษตรกรได้รับทราบ และ **มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** **เข้าร่วมโครงการ**ปรับเปลี่ยนการผลิตแบบดั้งเดิม ไปสู่การผลิตที่เหมาะสม **ด้วยความสมัครใจ**

๑.ประสานงานกับส่วนราชการ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมประชุมกลุ่ม และเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ร่วมกัน

๒.ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุม

๓.บันทึกการประชุม เพื่อเป็นหลักฐานในการทำประชาคม

<http://app03.erc.or.th/eFundPortalV2-3/>

การจัดประชุมหมู่บ้านหรือชุมชน

๒. เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการ

๑. จัดเวทีประชุมกลุ่ม เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการจำนวนตามความเหมาะสม แต่ไม่เกิน ๙ คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก กรรมการทั้งชายและหญิง ขึ้นอยู่กับการประชุมกลุ่ม/ชุมชน

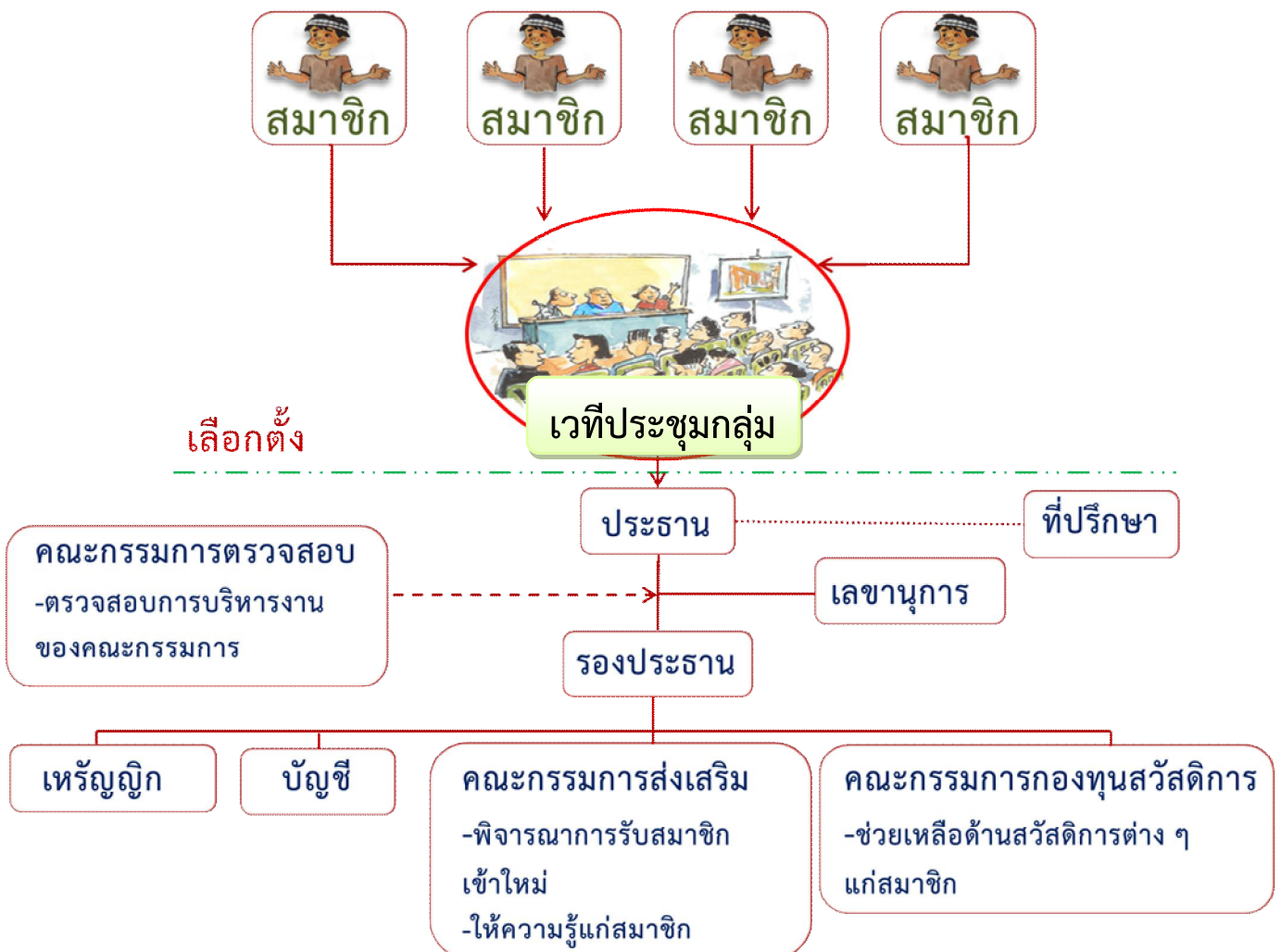
๒. เกษตรกรร่วมกันคัดเลือกคนดีและควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการของชุมชน

- เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า ๒ ปี
- เป็นผู้มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์
- เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วม ในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่น ระเบียบประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือ ไร้ความสามารถ
- ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดจากทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกลุ่มอื่นในชุมชน
- เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยตนเอง ต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่ม

๓. โครงสร้างของคณะกรรมการ

หลังจากที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแล้ว ควรจะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ จัดโครงสร้างคณะกรรมการ โดยมีหน้าที่สำคัญๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๔. จัดทำระเบียบข้อบังคับ

ที่มา: www.cad.go.th

ได้คณะกรรมการแล้วต้อง
ทำอะไรต่อครับ?

กลุ่ม/ชุมชน ต้องร่วมกันจัดทำระเบียบกลุ่ม ประกอบด้วย

๑. ชื่อกลุ่ม
๒. วัตถุประสงค์การตั้งกลุ่ม
๓. คุณสมบัติของสมาชิกและ การขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ
๔. รายได้และรายจ่ายของเงินกลุ่ม
๕. ประเภทของการจัดสวัสดิการ
๖. สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
๗. การเงินและการบัญชี
๘. คณะกรรมการและการดำเนินการ
๙. การประชุมสมาชิกและคณะกรรมการ
๑๐. การยุบหรือการเลิกกลุ่ม

๓. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๑ หาดตลาด กลุ่ม/ชุมชน จะต้องทำสัญญาซื้อขายผลผลิต ในรูปแบบเกษตรพันธสัญญา หรือการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้า ระหว่างฝ่ายเกษตรกรกับผู้รับซื้อผลผลิต

ขั้นตอนที่ ๒ วางแผนการผลิต สมาชิกต้องจัดทำแผนการผลิต บัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือน

ขั้นตอนที่ ๓ ขอกู้ นำแผนการผลิตของชุมชนไปใช้ประกอบการขอสินเชื่อจาก ธ.ก.ส.

ขั้นตอนที่ ๔ จ่ายรายได้เกษตรกร

ค่าเช่าที่ดิน (X) จะโอนให้เมื่อเริ่มทำการผลิต

ค่าจ้างแรงงาน (Y) แบ่งจ่ายตามความก้าวหน้า

ที่มา: www.cdd.go.th

ค่าจ้างแรงงาน (Y) แบ่งจ่ายโดย

-เตรียมดินจ่ายร้อยละ 30

-ดูแลบำรุงรักษาจ่ายร้อยละ 30

-เก็บเกี่ยวจ่ายร้อยละ 40

ขั้นตอนที่ ๕ ดำเนินการผลิต สมาชิกต้อง

ดำเนินการผลิตตามแผนการผลิตที่วางไว้

ที่มา: www.cdd.go.th

ขั้นตอนที่ ๖ ขายผลผลิต ชุมชนส่งมอบ

ผลผลิต ตามสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้า

ให้กับผู้รับซื้อผลผลิต

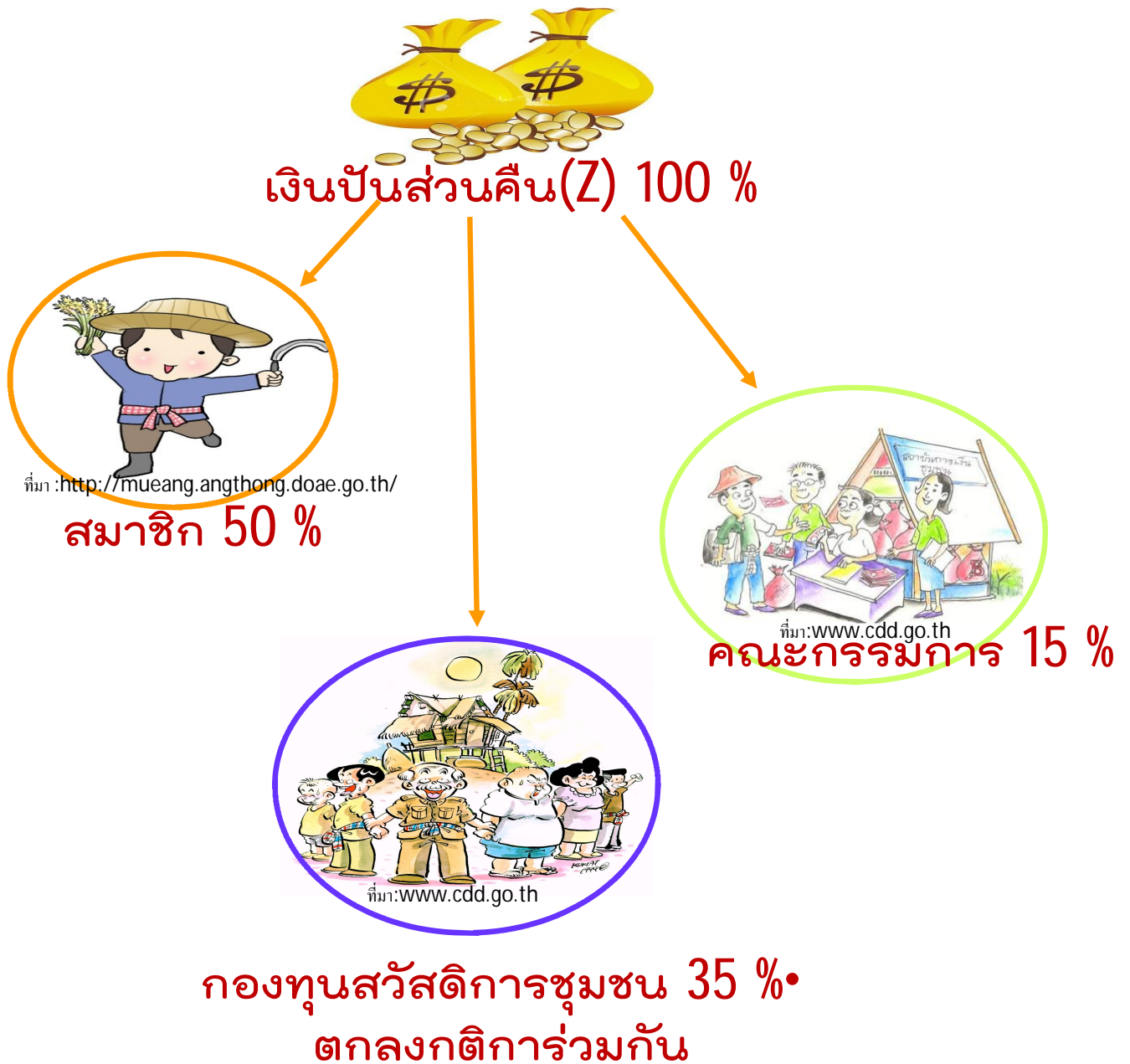
ขั้นตอนที่ ๗ จ่ายเงินปันส่วนการขาย

ผลผลิต ชุมชนโอนเงินปันส่วนการขาย

ผลผลิต (Z) หลังหักค่าใช้จ่ายของชุมชน

ที่มา: www.cdd.go.th

แนวทางการบริหารจัดการทุนชุมชน Z

สวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

ทุนการศึกษา เงินกู้ยืมประกอบอาชีพ

ผู้ด้อยโอกาส

กิจกรรมชุมชน

สาธารณะประโยชน์

สรุปแล้ว เกษตรกร และ ชุมชน ที่เข้าร่วม
โครงการจะได้อะไรบ้าง...ล่ะครับ

ที่มา: www.cad.go.th

เกษตรกร

๑. บรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งให้แก่เกษตรกรสามารถดำรงชีพได้ในช่วงวิกฤตภัยแล้ง
๒. เกษตรกรมีรายได้ ค่าเช่าที่ดิน (X) + ค่าจ้างแรงงาน (Y) เงินปันส่วนการขายผลผลิต (Z) ช่วงปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ
๓. เกษตรกรได้รับความรู้ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองและอาชีพ

ที่มา: www.cdd.go.th

ชุมชน

๑. สร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

๒. ชุมชนเข้มแข็งด้วยการจัดการตนเอง ผ่านกองทุนสวัสดิการชุมชนตนเอง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำสู่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

ทำไมต้องทำบัญชีฟาร์ม
และบัญชีครัวเรือนด้วย?

ที่มา: www.cdd.go.th

บัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือนเพื่อแสดงให้เห็นที่มาที่ไปของรายรับรายจ่ายในแต่ละช่วงเวลา อันจะนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต และสร้างรายได้ให้ตนเอง

๔.ความสำเร็จของโครงการ

๑.มีส่วนร่วม
ขับเคลื่อนโดยชุมชน

๒.เกษตรกรมีรายได้
ค่าเช่าที่ดิน (X)+ค่าจ้างแรงงาน(Y)
+จ่ายเงินปันส่วนการขายผลผลิต(Z)

ที่มา: <https://sites.google.com/site/>

๔.ชุมชนพึ่งตนเอง
ช่วยเหลือซึ่งกัน

๓.สร้างเศรษฐกิจ
หมุนเวียนในชุมชน

๕.เกิดกระบวนการ
จัดการชุมชนโดยชุมชน
“กองทุนสวัสดิการ”

ตัวอย่าง ผลตอบแทนการปลูกหญ้าเนเปียร์ ต่อเกษตรกร 1 ราย เนื้อที่ 1

1

ต้นทุนการผลิตหญ้าเนเปียร์ เนื้อที่ 1 ไร่

-ค่าเช่าที่ดิน(X) = 1,000 บาท

-ค่าจ้างแรงงาน(Y) = 1,694 บาท

-ค่าปัจจัยการผลิต = 1,000 บาท

ผลผลิตต่อไร่/รอบ 8 ตัน อายุ 60 วัน/รอบ

(หญ้าเนเปียร์ มีอายุ 5 ปี ตัดได้ปีละ 6 รอบ)

2

ขายหญ้าสด กก.ละ 1 บาท

ขายหญ้าสดได้ 8,000 บาท/ไร่ - ต้นทุนการผลิต 2,694 บาท

ผลตอบแทนต่อรอบ = 5,306 บาท

3

- 35% กองทุนชุมชน = 1,857 บาท
- 15% คณะกรรมการ = 795 บาท
- 50% ส่วนของเกษตรกร = 2,653 บาท

4

รายได้เกษตรกร/ไร่/รอบการผลิต

1. ส่วนของเกษตรกร(Z) = 2,653 บาท

2. ค่าเช่าที่ดิน(X) = 1,000 บาท

3. ค่าจ้างแรงงาน(Y) = 1,694 บาท

รวมรายได้ 5,347 บาท

ชุมชนจัดการตนเอง คู่เศรษฐกิจฐานรากยั่งยืน ตามแนวทางประชารัฐ

วิสัยทัศน์

เป็นธนาคารพัฒนาชนบทที่มั่นคง มีการจัดการที่ทันสมัย ให้บริการทางการเงินครบวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
469 ถนนนครสวรรค์ แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ (02) 2808635, 2800180